

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare
(SOU 2017:85)

Högsta domstolen, som begränsar sitt yttrande till det som mera direkt berör domstolens verksamhet, har inte något att invända mot förslagen.

Högsta domstolen vill emellertid framföra följande synpunkter. Det är väsentligt att Högsta domstolen kan rekrytera de allra främsta juristerna. Det är också av största vikt att domstolen får en sammansättning som väl svarar mot uppdraget att vara en prejudikatinstans. Det innebär att justitieråden bör komplettera varandra i det kollegiala dömandet och sammantaget representera kunskaper inom de skilda rättsområden som faller under Högsta domstolens behörighet. Domstolen bör därför bestå av jurister med erfarenheter från olika juridiska yrkesfält. Detta ställer särskilda krav på rekryteringen och Högsta domstolens behov skiljer sig därför i vissa avseenden från de lägre instansernas.

I betänkandet har inte närmare analyserats hur rekryteringen till de högsta instanserna har fallit ut efter att det s.k. kallelseförfarandet övergavs. De överväganden som görs tar inte heller i särskilt stor utsträckning sikte på dessa instanser.

En fråga som är av särskilt intresse för rekryteringen till Högsta domstolen är behovet av sekretess i ansökningsförfarandet. Den som kan komma i fråga för tjänst som justitieråd har inte sällan en position som innebär att ett öppet

ansökningsförfarande kan medföra beaktansvärda negativa konsekvenser. Den enkätundersökning som har genomförts av utredningen inför ställningstagandet i sekretessfrågan har avsett anställning som ordinarie domare generellt. Det kan av enkätresultaten därför inte dras några slutsatser om hur avsaknaden av möjlighet till sekretess i ansökningsförfarandet har påverkat personer som kan vara aktuella för anställning som justitieråd.

Det kan sättas ifråga om det förslag som utredningen lämnar beträffande sekretess kommer att fylla sitt syfte. Förslaget innebär att sekretess ska gälla endast under viss tid av förfarandet, till en vecka efter det att ansökningstiden gått ut. Tanken är att en sökande under den tiden ska kunna ta del av sina medsökandes kvalifikationer och på så sätt bilda sig en uppfattning om hur han eller hon står sig i konkurrensen. Det är dock inte helt ovanligt, särskilt när det gäller högre befattningar, att det tillkommer sökande även efter det att ansökningstiden har gått ut. Det är också förenat med betydande svårigheter, särskilt för en sökande som inte har den sedvanliga domstolskarriären, att bedöma sina medsökandes meriter. En ordning där sekretessen gäller fram till dess att Domarnämnden lämnar förslag till regeringen framstår som mer ändamålsenlig än den föreslagna. Högsta domstolen hade dock helst sett att utredningen gått vidare med ett förslag om en reglering med individuell sekretess i enlighet med den norska ordningen.

En annan fråga av intresse är hur domstolen kan och bör involveras i ansökningsförfarandet. Inte minst medför det särskilda svårigheter att vid rekryteringen tillgodose behovet av att domstolen bör vara sammansatt av domare med kunskaper inom olika rättsområden och med erfarenhet från olika typer av juridiska arbeten.

I betänkandet förutskickas att, till skillnad mot vad som föreslås gälla för övriga instanser och domstolsslag, särskild kompetens ska kunna ge företräde vid anställning som justitieråd. Att så måste vara fallet framstår som närmast självklart för att domstolen ska kunna upprätthålla sin funktion att vara prejudikatinstans. Det förefaller emellertid som att man i betänkandet har utgått från att domstolen, vid behov av särskild kompetens, måste ange det i annonsen. En sådan ordning lämpar sig mindre väl vid rekryteringen hit.

Visserligen kan särskild kompetens i en del fall innebära att en kandidat ges visst försteg. Å andra sidan kan preciseringar i annonsen begränsa kretsen av sökande. Domstolen måste, även vid behov av särskild kompetens, vara fri att göra en sammanvägd bedömning av kvalifikationerna hos de som har sökt anställningen. Särskilt då flera tjänster som justitieråd ska tillsättas i samma rekryteringsförfarande skulle ett krav på att i annonsen ange behov av särskild kompetens leda till betydande svårigheter. I stället är det domstolens uppfattning att den prioritering som görs i det s.k. chefsyttrandet bör tillmätas väsentlig betydelse, inte minst i frågan huruvida sökande med särskild kompetens ska ges företräde framför andra.

För Högsta domstolen

Stefan Lindskog